

Η Συνθήκη της Λοζάνης και ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός

Κώστας Κούσιαντας

Ι. Οι δηλώσεις του Ερντογάν και η Λοζάνη

Οι κριτικές αναφορές στη Συνθήκη της Λοζάνης που έκανε ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν σε ομιλία του σε κοινοτάρχες στα τέλη Σεπτέμβρη, προκάλεσαν την έντονη αντίδραση ολόκληρου σχεδόν του πολιτικού κόσμου από «ελληνικής πλευράς». Όλα τα κόμματα του κοινοβουλίου, η κυβέρνηση και ο πρόεδρος της δημοκρατίας έσπευσαν να καταδικάσουν αυτές τις δηλώσεις «ως μία ακόμα επιβεβαίωση της σταθερά και μόνιμα απειλητικής στάσης της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα, η οποία εκδηλώνεται με την μορφή της προσπάθειας αναθεώρησης της Συνθήκης της Λοζάνης» (όπως θα μπορούσαμε να συμπυκνώσουμε των νόημα όλων σχεδόν των δηλώσεων).

Βέβαια, διαβάζοντας κανείς τις σχετικές δηλώσεις του Τούρκου προέδρου, δύσκολα θα μπορούσε να διακρίνει κάτι περισσότερο από μια ρητορική πλειοδοσία εθνικισμού από το ισλαμιστικό ΑΚΡ, απέναντι στους κεμαλικούς (πολιτικούς και στρατιωτικούς) αντιπάλους του, με φόντο τον ιστορικό μετασχηματισμό από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στο τουρκικό εθνικό κράτος. Η Συνθήκη της Λοζάνης αποτελεί την διπλωματική επικύρωση αυτού του μετασχηματισμού, ο οποίος οδήγησε σε μια κατά κάποιο τρόπο σύμπτωση των συνόρων του τουρκικού εθνικού κράτους με τα όρια των περιοχών διαβίωσης των πληθυσμών που θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στο υπό διαμόρφωση τουρκικό έθνος. Έτσι εκτός των ορίων του κράτους/έθνους βρέθηκαν χριστιανικοί πληθυσμοί, αλλά και μουσουλμανικοί πληθυσμοί που δεν μιλούσαν τουρκικά, αν και εντός του τουρκικού κράτους συμπεριλήφθησαν μη τουρκόφωνοι, μουσουλμανικοί πληθυσμοί. Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση ήταν

η Μοσούλη, η οποία ανήκε στην Οθωμανική αυτοκρατορία και κατοικούνταν από Κούρδους. Οι ηγέτες του τουρκικού εθνικού κινήματος παραιτήθηκαν από την διεκδίκηση αυτής της περιοχής, κυρίως στα πλαίσια της επιδίωξης να γίνει αποδεκτό το νέο τουρκικό κράτος από τη Μεγάλη Βρετανία (η οποία διεκδικούσε τη Μοσούλη στη σφαίρα επιρροής της), αλλά και επειδή, ο συμπαγής κουρδικός πληθυσμός της, θεωρήθηκε ότι θα δυσκόλευε την εθνική αφομοίωση των Κούρδων της Τουρκίας, αυξάνοντας κατά πολύ τον αριθμό τους.

Ως εκ τούτου, η αντικεμαλική πτέρυγα του αστικού πολιτικού συστήματος της Τουρκίας, ασκεί συχνά κριτική στους κεμαλιστές για την απώλεια της Μοσούλης, μιας μουσουλμανικής περιοχής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Απ' αυτή την άποψη, πιθανόν οι δηλώσεις του Ερντογάν δεν έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα, από μια αντιπαράθεση, τυπική του κοινοβουλευτικού κρετινισμού κάθε χώρας...

Εάν όμως οι δηλώσεις αυτές έχουν μια μεγαλύτερη σημασία που να υπερβαίνει τα πλαίσια της εσωτερικής πολιτικής αντιπαράθεσης, η σημασία αυτή συνδέεται και πάλι με το ζήτημα της Μοσούλης και τον ρόλο που επιδιώκει να παίξει η Τουρκία, μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα, στη διαμόρφωση του συσχετισμού των πολιτικών και περιφερειακών δυνάμεων στη Μέση Ανατολή (Ιράκ και Συρία). Στην περίπτωση αυτή, οι δηλώσεις του Ερντογάν δεν αποτελούν στην πραγματικότητα αμφισβήτηση της Συνθήκης της Λωζάννης, αλλά έκφραση δυσαρέσκειας απέναντι σε πτυχές της σύγχρονης στρατηγικής των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων στην περιοχή, οι οποίες θίγουν τα συμφέροντα του τουρκικού ιμπεριαλισμού. Από αυτή την άποψη, η ερμηνεία αυτών των δηλώσεων θα μπορούσε να είναι η εξής: το 1923 η Τουρκία αναγκάστηκε να αποδεχτεί τη Συνθήκη της Λοζάνης για να μην της επιβάλουν τη Συνθήκη των Σεβρών, αλλά τώρα δεν πρέπει να υποχρεωθεί να αποδεχτεί μια νέα συνθήκη ειρήνης στην περιοχή, η οποία θα είναι ενάντια στα συμφέροντά της· δηλαδή, να αποδεχτεί τη δημιουργία ενός αυτόνομου Κουρδιστάν στη Συρία, το οποίο θα αποσταθεροποιήσει το ιρακινό Κουρδιστάν

(σύμμαχο της Τουρκίας) και θα αποτελεί μια μόνιμη πηγή αποσταθεροποίησης της κρατικής εξουσίας στο τουρκικό Κουρδιστάν. Αυτό είναι σήμερα το βασικό «εθνικό» πρόβλημα της τουρκικής αστικής τάξης.

Όμως για την «ελληνική πλευρά» επικράτησε μια εντελώς διαφορετική ερμηνεία αυτών των δηλώσεων, καθώς βοήθησε σε αυτό και η αναφορά στα «νησιά» και στην υφαλοκρηπίδα, αλλά κυρίως επειδή μια τέτοια ερμηνεία συνάδει απόλυτα με τις στρατηγικές επιδιώξεις της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, για την ελληνική εξωτερική πολιτική, βασικό της επιχείρημα (σε διπλωματικό επίπεδο αλλά και στο εσωτερικό) είναι η πάγια επιδίωξη της Τουρκίας να αναθεωρήσει τη Συνθήκη της Λοζάνης, ή τουλάχιστον εκείνα τα τμήματά της που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών. Κι αυτό επειδή, σύμφωνα με την ελληνική επιχειρηματολογία, η Τουρκία ακολουθεί σταθερά μια επεκτατική πολιτική σε βάρος της Ελλάδας.

Αυτή όμως η ερμηνεία του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού αποτελεί ουσιαστικά μια εθνικιστική καρικατούρα των πραγματικών αιτιών που καθορίζουν τις σχέσεις των δύο κρατών, οι οποίες παίρνουν άλλοτε τη μορφή της συνεργασίας και άλλοτε τη μορφή του ανταγωνισμού – κάποιες φορές και του πολεμικού ανταγωνισμού. Μέσα σε αυτά τα συνεχώς μεταβαλλόμενα πλαίσια, η Συνθήκη της Λοζάνης ερμηνεύεται και αντιμετωπίζεται από τα δύο κράτη πάντοτε μέσα από το πρίσμα των «εθνικών» τους συμφερόντων, δηλαδή των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων των δύο αρχουσών τάξεων. Και αυτά τα συμφέροντα καθορίζουν και τον βαθμό «σεβασμού» και «τήρησης» ή τον βαθμό «παραβίασης» των όρων της Συμφωνίας της Λοζάνης και από τα δύο κράτη.

II. Τα πρώτα εκατό χρόνια: Ελληνικό κράτος και Οθωμανική Αυτοκρατορία

Η ίδια η Συνθήκη της Λοζάνης αποτέλεσε την διπλωματική αποτύπωση του συσχετισμού δύναμης ανάμεσα στα δύο κράτη (Ελλάδα και Τουρκία/Οθωμανική Αυτοκρατορία) στην κορύφωση ενός μακροχρόνιου ανταγωνισμού μεταξύ τους.

Ο ανταγωνισμός αυτός ξεκινάει ουσιαστικά με την ελληνική επανάσταση, η οποία από διπλωματική άποψη αποτελούσε μια κατάφωρη παραβίαση (όπως και κάθε επανάσταση) των διπλωματικών συμφωνιών της εποχής εκείνης: οι επαναστάτες διεκδικούσαν την απόσχιση τμήματος ενός κράτους αναγνωρισμένου διπλωματικά σε διεθνές επίπεδο.

Μετά την ίδρυσή του το ελληνικό εθνικό κράτος ακολούθησε για μια περίοδο εκατό σχεδόν χρόνων μία επεκτατική πολιτική (Μεγάλη Ιδέα) απέναντι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, καταφέροντας σε τρεις περιπτώσεις να της αποσπάσει εδάφη. Φυσικά, για την ελληνική πλευρά η πολιτική αυτή δικαιολογούνταν με το επιχείρημα της εθνικής απελευθέρωσης ελληνικών πληθυσμών (οι οποίοι όμως σε αρκετές από τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος, αποτελούσαν μικρή μειοψηφία). Η βασική αιτία όμως αυτής της επεκτατικής πολιτικής του ελληνικού κράτους ήταν η ζωτική ανάγκη του ελληνικού καπιταλισμού να ενοποιήσει, εντάσσοντάς τα σε ένα ενιαίο κράτος, τα δυναμικά τμήματα του ελληνικού κεφαλαίου που ήταν διάσπαρτα σε ολόκληρη την επικράτεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κυρίως στα Βαλκάνια και την Εγγύς Ανατολή.

Απέναντι σ' αυτή την πολιτική του ελληνικού κράτους η στάση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχε αμυντικό χαρακτήρα. Η επεκτατική ορμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχε εξαφανιστεί αιώνες πριν, αντιμέτωπη με κράτη και αυτοκρατορίες της Ευρώπης η δύναμη των οποίων αυξάνονταν στο έδαφος της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Στα τέλη του 19ου αιώνα, η βασική επιδίωξη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν να αποτρέψει τη διάλυσή της από εξωτερικές ή εσωτερικές δυνάμεις (από τη Ρωσία και από τα εθνικά κινήματα αντιστοίχως) και να καθυστερήσει την αποσύνθεση της προκαπιταλιστικής κοινωνικής της δομής. Ο ανταγωνισμός μεταξύ της Ελλάδας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κορυφώθηκε στη δεκάχρονη πολεμική σύγκρουση (1912-1922), παράλληλα με τις διαδικασίες διαμόρφωσης ενός Οθωμανικού αστικού κράτους αρχικά και του σύγχρονου τουρκικού εθνικού κράτους στη συνέχεια. Κατά τη διάρκεια αυτής της

σύγκρουσης, η Ελλάδα απέσπασε ένα τεράστιο τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και απείλησε να αναχαιτίσει τις προσπάθειες συγκρότησης τουρκικού εθνικού κράτους, αλλά τελικά το τουρκικό εθνικό κίνημα κατάφερε να διασώσει την Ανατολία και την Ανατολική Θράκη (μαζί με τα δύο νησιά στην είσοδο των Στενών), συγκροτώντας σ' αυτές τις περιοχές το τουρκικό εθνικό κράτος.

Έτσι, το 1922/1923 τα δύο εθνικά πλέον κράτη εκτείνονται στην μεγαλύτερη δυνατή έκταση την οποία μπορούσαν να κατέχουν με βάση τις πραγματικές τους δυνάμεις αλλά και τον ιμπεριαλιστικό συσχετισμό δύναμης που είχε διαμορφωθεί μετά το τέλος του Α΄ Π.Π. Αυτός ο συσχετισμός καταγράφηκε στη Συνθήκη της Λοζάνης

III. Η Συνθήκη της Λοζάνης και η περίοδος της ελληνοτουρκικής φιλίας

Η Συνθήκη της Λοζάνης υπογράφηκε στις 24 Ιουλίου του 1923 ανάμεσα στη Βρετανική Αυτοκρατορία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Ελλάδα, τη Ρουμανία, το Σερβο-Κροατο-Σλοβενικό κράτος, από τη μια πλευρά (των νικητών του Α΄ Π.Π.) και από την άλλη πλευρά, την Τουρκία. Δηλαδή η Συνθήκη ορίζει επί της ουσίας τα δυτικά και νότια όρια του νέου τουρκικού κράτους (τα βόρεια σύνορά του είχαν συμφωνηθεί μεταξύ Τουρκίας και Σοβιετικής Ένωσης, ενώ προς τα ανατολικά με το Ιράν διατηρούνταν τα σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας).

Έτσι η Τουρκία παραιτήθηκε από διεκδικήσεις στην αραβική Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική (η οποία περνούσε υπό αγγλική και γαλλική εντολή ή άμεσο έλεγχο), αναγνώριζε την Κύπρο ως βρετανική και τα Δωδεκάνησα ως ιταλικά. Ελλάδα και Τουρκία συμφωνούσαν για τα θαλάσσια και χερσαία σύνορά τους στο Αιγαίο και τη Δυτική Θράκη.

Στη Συνθήκη περιλαμβάνεται και η «Σύμβασις Περί ανταλλαγής των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών», μια συμφωνία η οποία αποτέλεσε για την εποχή εκείνη διπλωματική καινοτομία, καθώς για πρώτη φορά στην ιστορία του σύγχρονου κόσμου δύο κράτη

αποφάσιζαν να προβούν σε μία τέτοια αμοιβαία εθνοκάθαρση, προκειμένου να επιτύχουν εθνική ομοιομορφία στα όρια της επικράτειας τους. Έτσι «ανταλλάχτηκαν» περίπου 1.300.000 Ορθόδοξοι και 500.000 Μουσουλμάνοι (άλλοι από αυτούς υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και άλλοι, όσοι είχαν αναγκαστεί να φύγουν, έχασαν το δικαίωμα να ξαναγυρίσουν σε αυτές).

Όμως, η Σύμβαση αυτή προέβλεπε την εξαίρεση (ύστερα από ελληνικό αίτημα) των Ορθοδόξων της Ισταμπούλ, της Ίμβρου και της Τενέδου καθώς και των Μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης και ένα μέρος των Μουσουλμάνων της Ηπείρου (των Τσάμηδων).

Σύμφωνα με τη Συνθήκη οι δύο χώρες, Ελλάδα και Τουρκία, αναγνώριζαν στις μειονότητες αυτές το δικαίωμα της διαχείρισης από τις ίδιες των περιουσιών των θρησκευτικών τους ιδρυμάτων καθώς και των εκπαιδευτικών τους ζητημάτων.

Σε όλα τα ζητήματα που αφορούν στις σχέσεις Τουρκίας – Ελλάδας η Συνθήκη της Λοζάνης διέπεται από ένα πνεύμα αμοιβαιότητας: για κάθε όρο που ισχύει για την μία πλευρά υπάρχει και ένας άλλος που ισχύει για την άλλη πλευρά. Αυτή η υποτιθέμενη ισορροπία επρόκειτο να παράξει πολλαπλές αφορμές έντασης, όταν οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες άρχισαν να παίρνουν ανταγωνιστικά ή ακόμα και εχθρικά χαρακτηριστικά ύστερα από κάποια χρόνια.

Η Συνθήκη της Λοζάνης έθετε τα διπλωματικά και διακρατικά πλαίσια που ήταν απαραίτητα εκείνη την χρονική περίοδο για τις αστικές στρατηγικές επιδιώξεις των δύο αρχουσών τάξεων, οι οποίες παρουσιάζουν κάποια βασικά σημεία ομοιότητας.

Η Τουρκία θέτει ως στρατηγική της επιδίωξη την ανάπτυξη ενός εθνικού καπιταλισμού με κέντρο το κράτος, προσανατολισμένου στην εδραίωση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής και στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στο εσωτερικό της χώρας. Η σχέση της με τη διεθνή καπιταλιστική οικονομία έχει αμυντικό χαρακτήρα: υποκατάσταση των εισαγωγών με προϊόντα της τουρκικής

βιομηχανίας. Συναφής με τα παραπάνω είναι και ο στόχος της εθνικής ομογενοποίησης, δηλαδή της εθνικής αφομοίωσης των μουσουλμανικών πληθυσμών εντός των ορίων της τουρκικής επικράτειας. Το τουρκικό κράτος, έχοντας φτάσει στα πληθυσμιακά και γεωγραφικά όρια εντός των οποίων θα μπορούσε να συγκροτηθεί ως εθνικό κράτος, δεν δείχνει κανένα ενδιαφέρον για μουσουλμανικούς, ακόμα και για τουρκόφωνους πληθυσμούς, εκτός του τουρκικού κράτους.

Για την Ελλάδα, ύστερα από ογδόντα σχεδόν χρόνια επεκτατικής πολιτικής του ελληνικού κεφαλαίου (Μεγάλη Ιδέα), ο βασικός στόχος γίνεται τώρα πια η βιομηχανική ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός, προκειμένου να μπορέσει ο ελληνικός καπιταλισμός να ενταχθεί στην διεθνή αγορά. Ταυτόχρονα, η αύξηση των ορίων του ελληνικού κράτους μέσα σε ένα διάστημα δέκα περίπου χρόνων, καθιστά επιτακτικό για τον ελληνικό καπιταλισμό την οικονομική ενσωμάτωση αυτών των εδαφών, αλλά και την εθνική ομογενοποίηση των πληθυσμών τους, καθώς και των εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων/ανταλλάξιμων από την Ανατολία (πολλοί εκ των οποίων δεν μιλούσαν καν ελληνικά). Βέβαια, πρέπει να επισημάνουμε, οι επιδιώξεις επέκτασης του ελληνικού κράτους δεν εγκαταλείπονται, απλώς δεν αποτελούν τη βασική του προτεραιότητα. Γιατί αυτή τη χρονική περίοδο (κατά τον Μεσοπόλεμο) γίνονται διπλωματικές προσπάθειες παραχώρησης των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, ενώ το ελληνικό κράτος δεν έχει παραιτηθεί από τη διεκδίκηση της Νότιας Αλβανίας («Βορείου Ηπείρου»). Ακόμα και η Κύπρος θεωρείται αυτή την περίοδο από τον αστικό πολιτικό κόσμο μια διεκδίκηση η οποία δεν μπορεί να τεθεί μέσα στις συγκεκριμένες διεθνείς συνθήκες, δηλαδή δεν μπορεί να τεθεί *προς το παρόν*.

Ως εκ τούτου λοιπόν κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου δεν υπάρχει αντικείμενο σύγκρουσης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία και έτσι οι σχέσεις των δύο χωρών βρίσκονται στην καλύτερη φάση τους (κάτι το οποίο επικυρώνεται και διπλωματικά με την υπογραφή του συμφώνου ελληνοτουρκικής φιλίας ανάμεσα στον Βενιζέλο και τον Ινονού το 1930).

IV. Εχθροί Ξανά

Όμως από τα πρώτα σχεδόν χρόνια του Ψυχρού Πολέμου οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες αρχίζουν σταδιακά να γίνονται ανταγωνιστικές, γιατί και οι δύο έχουν μπει σε μια νέα φάση καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Ο ελληνικός καπιταλισμός έχοντας αποκαταστήσει την κυριαρχία του απέναντι στο λαϊκό κίνημα, περνάει σε μία φάση οικονομικής ανάπτυξης και ένταξής του στη διεθνή καπιταλιστική αγορά μέσα από τα οικονομικά και πολιτικά δίκτυα των συμμαχιών του με τον ισχυρότερο ιμπεριαλιστικό συνασπισμό των ΗΠΑ και των μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών.

Η Τουρκία έχει ολοκληρώσει μια πρώτη φάση καπιταλιστικής ανάπτυξης και εκβιομηχάνισης και αρχίζει τις προσπάθειες να ανοιχτεί κι αυτή στη παγκόσμια αγορά, στα πλαίσια των σχέσεών της με τον δυτικό ιμπεριαλισμό. Ταυτόχρονα η τουρκική αστική τάξη έχει κι αυτή καταφέρει να σταθεροποιήσει την κυριαρχία της (ιδεολογική και πολιτική) επάνω στις λαϊκές μάζες τις χώρες.

Επιπλέον όμως και οι δύο χώρες είχαν αποκτήσει τεράστια σημασία στα πλαίσια των ψυχροπολεμικών ανταγωνισμών: η Ελλάδα και η Τουρκία στο χώρο των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου (όπως και το Ιράν στο χώρο της μέσης Ανατολής) είναι οι σημαντικότερες χώρες για την αναχαίτιση της προώθησης της ΕΣΣΔ προς το Νότο. Η Ελλάδα και η Τουρκία έλεγχαν τον μοναδικό θαλάσσιο δρόμο της ΕΣΣΔ προς τη Μεσόγειο, τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή.

Οι ψυχροπολεμικοί ανταγωνισμοί αναβαθμίζουν λοιπόν τον ρόλο των δύο χωρών μέσα στον ιμπεριαλιστικό συνασπισμό -το ΝΑΤΟ- στον οποίο εντάσσονται και οι δύο ταυτόχρονα, το 1953. Όμως οι ίδιοι παράγοντες που καθιστούν τις δύο χώρες σύμμαχες στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, οδηγούν παράλληλα στην μεταξύ τους σύγκρουση. Η κάθε μια αστική τάξη προσπαθεί να αναχαιτίσει την ανάπτυξη της δύναμης της άλλης (στα πλαίσια πάντα της ίδιας

συμμαχίας), και να αναδειχτεί η ίδια σε περιφερειακή ιμπεριαλιστική δύναμη που θα αναλάβει την οργάνωση των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων στην περιφέρειά της (κοινή και για τις δύο), γύρω από την δική της περιφερειακή ιμπεριαλιστική στρατηγική.

Στα πλαίσια αυτού του ανταγωνισμού η Τουρκία, αν και με ελλειπή ακόμα τρόπο ενταγμένη στην διεθνή καπιταλιστική αγορά (μέχρι τη δεκαετία του '80 ο τούρκικος καπιταλισμός σπαράσσεται από οικονομικο-πολιτικές αντιπαραθέσεις γύρω από το ζήτημα του βαθμού ανοίγματος στην παγκόσμια οικονομία και του βαθμού περιορισμού της προστατευτικής οικονομικής πολιτικής), έχει εντούτοις μια μεγαλύτερη βαρύτητα από «γεωστρατηγική» άποψη: συνορεύει με τρεις χώρες της Μέσης Ανατολής και με την ΕΣΣΔ και ελέγχει τα Στενά, την μόνη διέξοδο της ΕΣΣΔ στη Μεσόγειο. Και φυσικά διαθέτει πολύ μεγαλύτερο στρατό από την Ελλάδα.

Από την άλλη πλευρά όμως, η Ελλάδα είναι ένας σταθερός σύμμαχος του δυτικού ιμπεριαλισμού (και στους δυο παγκόσμιους πολέμους, σε αντίθεση με την Τουρκία), με στενούς οικονομικούς δεσμούς με το δυτικό (ευρωπαϊκό κυρίως) κεφάλαιο και επίσης, μετά τη συντριβή του λαϊκού κινήματος το '49, είναι μια χώρα με μεγαλύτερη εσωτερική κοινωνική και πολιτική σταθερότητα (μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 τουλάχιστον). Επιπλέον, η Ελλάδα αποτελούσε το ισχυρό προπύργιο του δυτικού ιμπεριαλισμού στη Βαλκανική Χερσόνησο, της οποίας οι περισσότερες χώρες ήταν ενταγμένες στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας.

Έτσι λοιπόν και για τους δύο καπιταλισμούς (Ελλάδας – Τουρκίας) το κρίσιμο ζήτημα μετά την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ ήταν η διαμόρφωση ενός μεταξύ τους συσχετισμού δύναμης υπέρ της μιας χώρας και σε βάρος της άλλης. Δηλαδή, η κάθε χώρα άρχισε να επιδιώκει υπέρ των δικών της συμφερόντων, την ανατροπή μιας ισορροπίας που είχε επικυρωθεί διπλωματικά με τη Συνθήκη της Λοζάνης.

Για την ελληνική πλευρά η λύση στο πρόβλημα του ανταγωνισμού

με την Τουρκία ήταν η προσάρτηση της Κύπρου από την Ελλάδα, μια επιδίωξη η οποία γίνεται στρατηγικός στόχος του ελληνικού καπιταλισμού από τις αρχές της δεκαετίας του '50 και οδηγεί σε έναν όλο και περισσότερο κλιμακούμενο ανταγωνισμό με τον τούρκικο καπιταλισμό. Η προσάρτηση της Κύπρου θα αναβάθμιζε κατά πολύ τη σημασία και τον ρόλο του ελληνικού ιμπεριαλισμού, στα πλαίσια της ΝΑΤΟικής συμμαχίας: η Ελλάδα θα εξάπλωνε τα όρια της επικράτειάς της μέχρι την Ανατολική Μεσόγειο, αποκτώντας κοινά θαλάσσια σύνορα με πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής – μιας περιοχής η σημασία της οποίας αυξάνεται ραγδαία για τον ιμπεριαλισμό αυτή την περίοδο. Ταυτόχρονα, η Τουρκία θα βρισκόταν περικυκλωμένη από την Ελλάδα, με περιορισμένες δυνατότητες εξόδου στη Μεσόγειο. Για τον τούρκικο καπιταλισμό αρχίζει να γίνεται λοιπόν ζωτικό ζήτημα η αποτροπή της προσάρτησης της Κύπρου από την Ελλάδα.

Εδώ, αξίζει να επισημανθεί, ότι στην περίπτωση της Κύπρου, ήταν η Ελλάδα αυτή που αμφισβήτησε τη Συνθήκη της Λοζάνης με την οποία επικυρώθηκε η μετατροπή της Κύπρου σε αποικία της Μ. Βρετανίας, ενώ αντίθετα, η Τουρκία επεδίωκε αρχικά να παραμείνει η Κύπρος υπό βρετανική κατοχή (σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λοζάνης).

V. Αιγαίο και μειονότητες

Το «κυπριακό πρόβλημα» αποτέλεσε το βασικότερο πεδίο σύγκρουσης των δύο καπιταλισμών μέχρι τουλάχιστον το 1974. Εντούτοις, η αντιπαράθεση γύρω από το κυπριακό οδήγησε στην εμφάνιση και μιας σειράς άλλων πεδίων αντιπαράθεσης, στον χώρο του Αιγαίου, στο σημείο δηλαδή της άμεσης γεωγραφικής επαφής των δύο χωρών. Οι αντιπαραθέσεις αυτές (οι περισσότερες από τις οποίες εκδηλώθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '70) απέκτησαν τη δικιά τους δυναμική, καθώς όλες τους είχαν, σε τελευταία ανάλυση, ως γενεσιουργό αιτία τον ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό Ελλάδας – Τουρκίας για τον ρόλο τους και τη θέση που θα καταλάμβαναν στα πλαίσια της ίδιας ιμπεριαλιστικής δομής. Οι περισσότερες απ' αυτές τις αντιπαραθέσεις είχαν να κάνουν με τη Συνθήκη της Λοζάνης, την οποία και οι δύο χώρες

αντιμετώπισαν με ανάλογο «σεβασμό» ή αμφισβήτηση, σύμφωνα πάντοτε με τα συμφέροντά τους. Και βέβαια, οι αντιπαραθέσεις αυτές εξακολουθούν ακόμα να παραμένουν ενεργές και ανά διαστήματα οδηγούν σε επικίνδυνες οξύνσεις...

Έχει λοιπόν σημασία να τις αναφέρουμε.

V.α. Η αποστρατικοποίηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου και των Στενών.

Στην πραγματικότητα πρόκειται για τρεις διαφορετικές περιπτώσεις.

Η πρώτη αφορά στην αποστρατικοποίηση των Στενών, της Ίμβρου, της Τενέδου και των Λαγουσών νήσων, από την πλευρά της Τουρκίας και την αποστρατικοποίηση των νησιών Σαμοθράκη και Λήμνο από την πλευρά της Ελλάδας (Άρθρο 4, ΙΙ Τμήματος της Συνθήκης της Λοζάνης). Ο όρος αυτός επιβλήθηκε για να αφαιρέσει από την Τουρκία τη δυνατότητα ελέγχου της ναυσιπλοΐας στα Στενά. Επειδή όμως, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η Συνθήκη της Λοζάνης καθορίζει τις σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας σε ένα πλαίσιο αμοιβαιότητας (δηλαδή ο,τι ισχύει για την μια πλευρά θα πρέπει να ισχύει και για την άλλη) η Συνθήκη επέβαλε και την αποστρατιωτικοποίηση των πλησιέστερων ελληνικών νησιών.

Όμως το 1936 ύστερα από αίτημα της Τουρκίας υπογράφηκε η Συνθήκη του Μοντρέ (από Βουλγαρία, Ρουμανία, ΕΣΣΔ, Τουρκία, Αυστραλία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Αγγλία και Γιουγκοσλαβία) σύμφωνα με την οποία η Τουρκία αποκτούσε το δικαίωμα της κυριαρχίας επί των Στενών και της στρατιωτικοποίησής τους. Απ' ό,τι φαίνεται η αναθεώρηση της Συνθήκης της Λοζάνης στο συγκεκριμένο ζήτημα αποσκοπούσε κυρίως να περιορίσει την ελευθερία της ναυσιπλοΐας για την ΕΣΣΔ. Στην αναθεώρηση πάντως συναΐνεσε όπως είδαμε και η Ελλάδα. Η συνθήκη του Μοντρέ όμως δεν αναγνώριζε ρητά στην Ελλάδα το δικαίωμα να στρατιωτικοποιήσει τα δύο νησιά (Λήμνο και Σαμοθράκη) που βρίσκονται πλησίον των Στενών και η Ελλάδα για άγνωστους

λόγους δεν ζήτησε κάτι τέτοιο. Ο πιθανότερος λόγος γι' αυτό ήταν μάλλον ότι στα πλαίσια της αμοιβαιότητας που καθόριζε η Συνθήκη της Λοζάνης, θεωρήθηκε ότι η στρατιωτικοποίηση των Στενών έδινε αυτομάτως και χωρίς ρητή αναφορά, το αντίστοιχο δικαίωμα και για την Ελλάδα. Και μάλλον έτσι ερμηνεύτηκε και από τις δύο χώρες την περίοδο εκείνη που οι σχέσεις τους βρισκόταν στην πιο ειρηνική τους φάση. Πάντως όταν αργότερα, μετά την όξυνση των σχέσεών τους εξαιτίας του κυπριακού, η Ελλάδα άρχισε να στρατιωτικοποιεί τα δύο νησιά, η Τουρκία την κατηγόρησε (και συνεχίζει να την κατηγορεί) για παραβίαση των όρων της Συμφωνίας της Λοζάνης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι από μια στενή νομική άποψη οι κατηγορίες της Τουρκίας έχουν πιθανόν κάποια βάση, από την άποψη όμως μιας γενικής πολιτικής λογικής οι κατηγορίες της Τουρκίας είναι μάλλον αβάσιμες.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην αποστρατιωτικοποίηση των νησιών Μυτιλήνη, Χίο, Σάμο και Ικαρία. Σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ι Τμήματος της Συνθήκης της Λοζάνης τα νησιά αυτά θα έπρεπε να είναι αποστρατιωτικοποιημένα (θα έπρεπε να υπάρχει μόνο μια μικρή στρατιωτική δύναμη και αστυνομική δύναμη, ενώ δεν θα έπρεπε να υπάρξουν ναυτικές βάσεις και οχυρωματικά έργα). Η Ελλάδα όμως από τα μέσα της δεκαετίας του '60 άρχισε να στρατιωτικοποιεί τα νησιά αυτά, και πάλι στα πλαίσια της σύγκρουσης για το κυπριακό, η οποία είχε πάρει πια και στρατιωτικά χαρακτηριστικά μετά τις επιθέσεις της ελληνοκυπριακής ηγεσίας στους Τουρκοκύπριους.

Η Ελλάδα απέναντι στις κατηγορίες της Τουρκίας ότι παραβίασε τους όρους της Συνθήκης της Λοζάνης επικαλείται την αντίστοιχη παραβίαση από την πλευρά της Τουρκίας με τη σύσταση της 4ης τουρκικής Στρατιάς (της «Στρατιάς του Αιγαίου»), η οποία όμως ακλουθεί χρονικά τη στρατιωτικοποίηση των παραπάνω νησιών, καθώς και την ανακήρυξη του *casus belli* από την Τουρκία που επίσης έπεται (βλ. πρκ).

Η τρίτη περίπτωση αφορά τα Δωδεκάνησα. Η Ελλάδα, η οποία μετά τον Β' Π.Π. βρέθηκε με την πλευρά των νικητών, ανταμείφθηκε με την παραχώρηση των Δωδεκανήσων, με τη Συνθήκη των Παρισίων

(1947) η οποία προέβλεπε την αποστρατικοποίηση των νησιών. Φυσικά και σε αυτή την περίπτωση έχουμε μια αναθεώρηση της Συνθήκης της Λοζάνης με την οποία τα Δωδεκάνησα είχαν παραχωρηθεί στην Ιταλία, αλλά και παραβίαση του όρου της Συνθήκης των Παρισίων περί της αποστρατιωτικοποίησης των νησιών αυτών. Η Τουρκία δεν αντέδρασε στην προσάρτηση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα (λόγω των καλών σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών τότε). Αντέδρασε όμως στην στρατιωτικοποίησή τους, επειδή σύμφωνα με τους τουρκικούς ισχυρισμούς, το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται από το γενικό πνεύμα της Συνθήκης της Λοζάνης, σύμφωνα με το οποίο, τα νησιά που βρίσκονται πολύ κοντά στα τουρκικά παράλια δεν θα πρέπει να είναι στρατιωτικοποιημένα (για την ασφάλεια των κατοίκων των τουρκικών παραλίων), κάτι το οποίο αναφέρεται και στη Συνθήκη των Παρισίων για τα Δωδεκάνησα. Η απάντηση της Ελλάδας είναι ότι η Τουρκία δεν έχει δικαίωμα να την καταγγέλλει για την παραβίαση της Συνθήκης των Παρισίων επειδή η Τουρκία δεν είναι μια από τις χώρες που την υπέγραψαν.

V.β. Η αιγιαλίτιδα ζώνη (χωρικά ύδατα)

Αιγιαλίτιδα ζώνη (χωρικά ύδατα) είναι η θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται από τις ακτές μιας χώρας, επί της οποίας ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα. Δηλαδή τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελούν τα θαλάσσια σύνορα ενός κράτους.

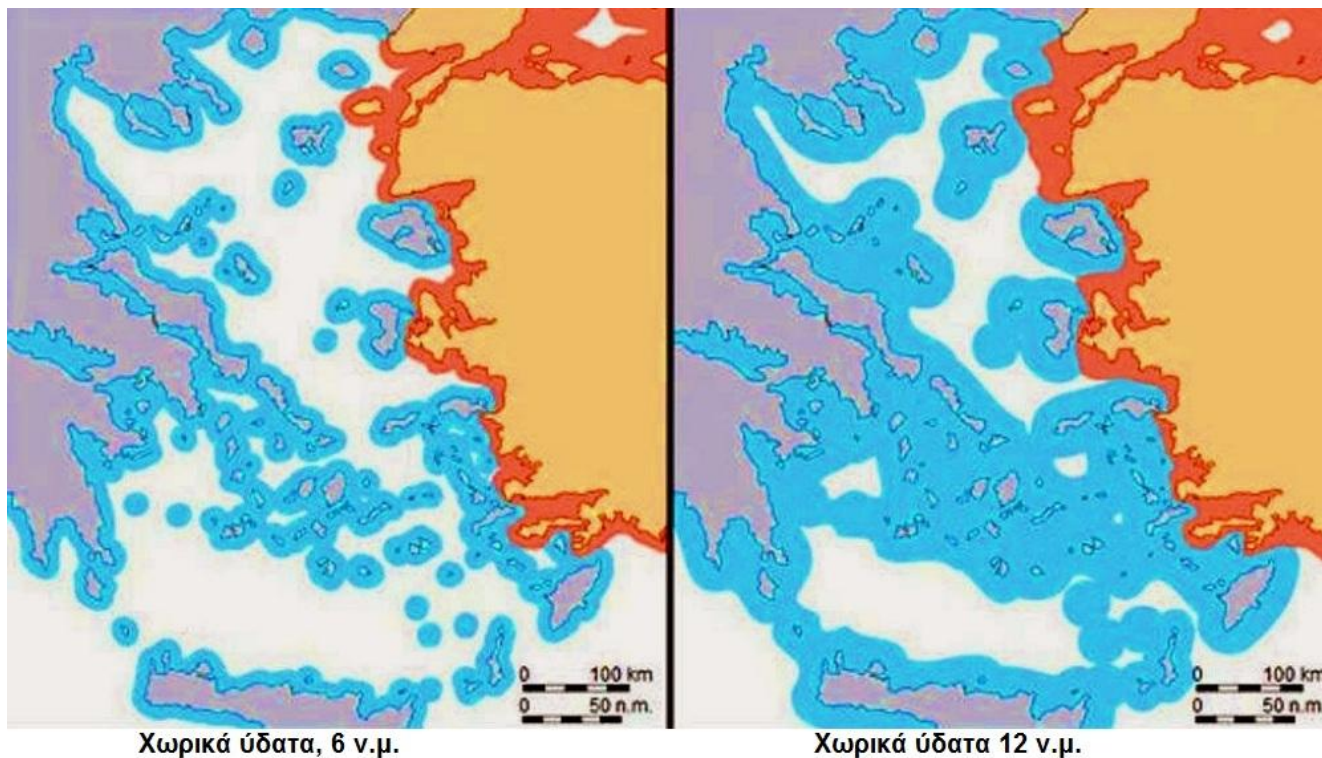
Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λοζάνης τα χωρικά ύδατα στο Αιγαίο εκτείνονταν στα 3 ναυτικά μίλια (ν.μ.). Με τη Συνθήκη του Μοντρέ η Ελλάδα επέκτεινε τα χωρικά της ύδατα στα 6 ν.μ., χωρίς να υπάρξει αντίδραση της Τουρκίας, η οποία επέκτεινε τα δικά της χωρικά ύδατα από 3 σε 6 ν.μ. το 1964.

Το 1982 η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, σύμφωνα με την οποία μια χώρα έχει το δικαίωμα να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 ν.μ. Επικαλούμενη αυτή τη Σύμβαση η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι έχει το δικαίωμα να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα χωρίς τη συμφωνία της Τουρκίας (η οποία δεν έχει υπογράψει τη συγκεκριμένη Σύμβαση).

Πρόκειται όμως μάλλον για ελληνική ερμηνεία της Σύμβασης, καθώς δεν υπάρχει ρητή αναφορά σε άσκηση αυτού του δικαιώματος όταν υπάρχουν ιδιαίτερες συνθήκες και διαφορές με άλλες χώρες (ημίκλειστες θαλάσσιες περιοχές). Αντίθετα στη Σύμβαση αναφέρεται ότι οι διαφορές θα πρέπει να επιλύονται με τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων χωρών (εξίσου ασαφής όμως αναφορά).

Πρόκειται για την πιο κρίσιμη μάλλον ελληνοτουρκική αντιπαράθεση, αλλά επί της ουσίας αφορά και άλλες χώρες.

Χωρίς την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ν.μ., τα διεθνή ύδατα στο Αιγαίο αποτελούν το 56% της συνολικής αιγαιακής επιφάνειας. Στην Ελλάδα ανήκει το 35% και στην Τουρκία το 8,8%. Εάν η Ελλάδα και η Τουρκία επεκτείνουν τα χωρικά τους ύδατα στα 12 ν.μ., στην Ελλάδα θα ανήκει το 63,9% του Αιγαίου, τα τουρκικά χωρικά ύδατα θα καλύπτουν το 10% και τα διεθνή χωρικά ύδατα θα περιοριστούν στο 26,1%. Το Αιγαίο έτσι θα μετατρέποταν σε μία ελληνική λίμνη. Αυτό θα είχε τεράστιες συνέπειες για τη διεθνή ναυσιπλοΐα. Σήμερα (με τα 6 ν.μ.), ένα πλοίο μπορεί να διασχίσει το Αιγαίο χωρίς να περάσει από τα ελληνικά (ή τα τουρκικά) χωρικά ύδατα. Με την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων, θα πρέπει αναγκαστικά να περάσει μέσα από τα ελληνικά χωρικά ύδατα. Δηλαδή με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα ελέγχει την παγκόσμια ναυσιπλοΐα από και προς τον Εύξεινο Πόντο. Σε περίπτωση που η Ελλάδα προσπαθούσε πραγματικά να ασκήσει αυτό το «δικαίωμα», είναι απίθανο ότι θα εύρισκε διεθνή υποστήριξη. Εξάλλου η ίδια η Ελλάδα είχε στο παρελθόν αντιταχθεί στην επέκταση των χωρικών υδάτων από τα 3 ν.μ. στα 6 ν.μ., επειδή θίγονταν τα συμφέροντα του εφοπλιστικού της κεφαλαίου.

Όμως στα πλαίσια του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού, η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ν.μ., ισοδυναμεί με πλήρη ανατροπή, υπέρ της Ελλάδας, της ισορροπίας που καθορίστηκε από τη Συνθήκη της Λοζάνης. Η Τουρκία, μια χώρα με ακτογραμμή που καταλαμβάνει ολόκληρο το μήκος του Αιγαίου, θα βρεθεί χωρίς τη δυνατότητα πρόσβασης στο Αιγαίο, εάν δεν έχει την άδεια της Ελλάδας. Αυτό θα είχε τεράστιες οικονομικές συνέπειες για τις θαλάσσιες συγκοινωνίες μεταξύ των παραλιακών της πόλεων (οι οποίες έχουν πληθυσμό μεγαλύτερο κατά πολλά εκατομμύρια από τα απέναντι ελληνικά νησιά), καθώς ένα πλοίο το οποίο θα διένυε την απόσταση από τα νοτιοδυτικά τουρκικά παράλια μέχρι τα Στενά, κινούμενο αποκλειστικά εντός τουρκικών χωρικών υδάτων (αντί της ευθείας, μέσα από τα διεθνή ύδατα), θα έπρεπε να κάνει πολύ περισσότερο χρόνο. Και φυσικά, ο έλεγχος ολόκληρου του Αιγαίου από την Ελλάδα θα σήμαινε και μια ανατροπή του στρατιωτικού συσχετισμού μεταξύ των δύο χωρών δίνοντας επιπλέον στρατιωτικές δυνατότητες στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα προβάλλει το (μάλλον αδύναμο) επιχείρημα, ότι ως χώρα με αναπτυγμένο εμπορικό ναυτικό, δεν θα ήταν ποτέ δυνατό να απαγορεύσει σε άλλες χώρες (ούτε και στην Τουρκία) την «ασφαλή διέλευση» των πλοίων τους μέσα από τα χωρικά της ύδατα – αλλά

φυσικά το επιχείρημα των καλών προθέσεων δεν μπορεί να έχει ιδιαίτερο βάρος στις διεθνείς σχέσεις και επιπλέον σχεδόν ποτέ δεν είναι ειλικρινές.

Το άλλο επιχείρημα της Ελλάδας (κι αυτό χωρίς ιδιαίτερο βάρος) είναι ότι η Τουρκία η οποία αντιδρά στην επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας στο Αιγαίο, έχει η ίδια επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στον Εύξεινο Πόντο και στη Μεσόγειο. Βέβαια, αυτό που παραβλέπεται, είναι ότι σε αυτές τις θαλάσσιες περιοχές η επέκταση των χωρικών υδάτων της Τουρκίας δεν έθιγε συμφέροντα άλλων χωρών.

Η αντίδραση της Τουρκίας απέναντι στον ισχυρισμό της Ελλάδας ότι έχει το δικαίωμα της μονομερούς επέκτασης των χωρικών της υδάτων, ήταν η απόφαση, ότι εάν η Ελλάδα το επιχειρήσει, αυτό θα είναι αιτία πολέμου (*casus belli*) για την Τουρκία (ψηφίστηκε από την τουρκική Εθνοσυνέλευση το 1995). Αυτή η επίδειξη μιλιταριστικής πυγμής από την πλευρά της Τουρκίας συναντιέται με την ελληνική αδιαλλαξία να υπάρξει μια συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών για το ζήτημα των χωρικών τους υδάτων. Έτσι και οι δύο πλευρές έχουν συμβάλει στη δημιουργία ενός κλίματος μόνιμου σχεδόν πολεμικού κινδύνου στο Αιγαίο. Παρά τους ισχυρισμούς της ελληνικής πλευράς ότι πρόκειται για άλλη μια περίπτωση «τουρκικής επιθετικότητας», στην πραγματικότητα καμιά χώρα του κόσμου δεν υπάρχει περίπτωση να δεχόταν αυτό που απαιτεί η Ελλάδα από την Τουρκία.

V.γ. Εθνικός εναέριος χώρος

Αν και η Συνθήκη της Λοζάνης προέβλεπε εθνικό εναέριο χώρο 3 ν.μ., η Ελλάδα αποφάσισε μονομερώς το 1931 να τον επεκτείνει στα 10 ν.μ., αποτελώντας έτσι τη μοναδική χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο που έχει εθνικό εναέριο χώρο μεγαλύτερο από τα χωρικά της ύδατα. Η Τουρκία εκείνη την περίοδο δεν φαίνεται να αντέδρασε, αλλά στην κορύφωση της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης για το κυπριακό, στα μέσα της δεκαετίας του '70, αμφισβήτησε την επέκταση του ελληνικού εναέριου χώρου στα 10 ν.μ. Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι ο ελληνικός εναέριος χώρος θα

πρέπει να είναι τα 6 ν.μ., καθώς σύμφωνα με τη Σύμβαση του Σικάγου (1944), ο εθνικός εναέριος χώρος ταυτίζεται με τα χωρικά ύδατα. Η αμφισβήτηση αυτή πήρε τη μορφή των πτήσεων τουρκικών πολεμικών εντός των αμφισβητούμενων (των επιπλέον) 4 ν.μ. (αυτές είναι οι περίφημες «τουρκικές παραβιάσεις» της ελληνικής επιχειρηματολογίας). Το μοναδικό επιχείρημα της Ελλάδας γι' αυτή την παραβίαση της Συνθήκης της Λοζάνης αρχικά και της Σύμβασης του Σικάγου αργότερα, είναι ότι αφού η Τουρκία ανέχτηκε αυτές τις παραβιάσεις επί σειρά ετών, δεν έχει σήμερα το δικαίωμα να αντιδρά.

V.6. Υφαλοκρηπίδα

Σύμφωνα με τον γεωλογικό ορισμό, η υφαλοκρηπίδα είναι η ομαλή προέκταση της ξηράς εντός της θάλασσας και εκτείνεται έως το σημείο όπου διακόπτεται απότομα και ο βυθός αποκτά κλίση 30-45 μοιρών. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της θάλασσας (1982) η υφαλοκρηπίδα ορίζεται ως ο βυθός της θάλασσας σε απόσταση 200 ν.μ. από τις ακτές. Το κράτος στο οποίο ανήκει η υφαλοκρηπίδα έχει δικαιώματα οικονομικής εκμετάλλευσης αυτής της θαλάσσιας περιοχής και του βυθού της, δεν έχει όμως κυριαρχικά δικαιώματα (δηλαδή δεν αποτελεί μέρος της επικράτειάς του).

Στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας τα προβλήματα είναι ανάλογα με το ζήτημα των χωρικών υδάτων. Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι και τα νησιά του Αιγαίου έχουν υφαλοκρηπίδα, η Τουρκία αντίθετα ισχυρίζεται ότι τα νησιά του Αιγαίου επικάθονται επάνω στην υφαλοκρηπίδα της Ανατολίας. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, υφαλοκρηπίδα μπορούν να έχουν μόνο τα νησιά επάνω στα οποία μπορεί να υπάρξει ανθρώπινη διαβίωση. Παρ' όλ' αυτά, αρκετές φορές η ελληνική πλευρά επιχείρησε να ισχυριστεί ότι ακόμα και οι ακατοίκητες βραχονησίδες μπορούν να έχουν υφαλοκρηπίδα. Ως απάντηση η Τουρκία άρχισε να αμφισβητεί την κυριότητα βραχονησίδων οι οποίες ανήκουν στην Ελλάδα ή διεκδικούνται από την Ελλάδα (αυτές είναι οι «Γκρίζες Ζώνες», δηλαδή περιοχές οι οποίες δεν έχει προσδιοριστεί σε ποιον ανήκουν, σύμφωνα με την τουρκική επιχειρηματολογία).

Σύμφωνα με τους ελληνικούς ισχυρισμούς ολόκληρο σχεδόν το Αιγαίο θα πρέπει να αποτελεί χώρο αποκλειστικής οικονομικής εκμετάλλευσης από την Ελλάδα. Δηλαδή, η υφαλοκρηπίδα ενός μικρού ελληνικού νησιού μερικών εκατοντάδων κατοίκων μπορεί να προσφέρει στην Ελλάδα την δυνατότητα αποκλειστικής οικονομική εκμετάλλευσης μιας θαλάσσιας περιοχής η οποία βρίσκεται απέναντι από ακτές με εκατομμύρια κατοίκους.

Από την άλλη, η διεκδίκηση της Τουρκίας να οριστεί η υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου στο μέσον της απόστασης από τις ηπειρωτικές ακτές της Ελλάδας και της Τουρκίας θα εγκλωβίσει ελληνικά νησιά μέσα στην τουρκική υφαλοκρηπίδα.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι μεγαλύτερες ελληνοτουρκικές κρίσης μετά το 1974 (το 1976, το 1987 και το 1996) αφορούσαν το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας.

Η διεθνής εμπειρία καθιστά μάλλον σαφές, ότι εάν οι δύο χώρες προσέφευγαν σε διεθνή δικαστήρια ή διεθνή διαιτησία (κάτι που έκαναν πολλές άλλες χώρες), δεν υπήρχε περίπτωση να δικαιωθεί καμιά από τις δύο πλευρές και μάλλον θα βρισκόταν μια μορφή ενδιάμεσης λύσης (που δεν ικανοποιεί την ελληνική πλευρά).

V.ε. Οι μειονότητες της Συνθήκης της Λοζάνης

Το ζήτημα των μειονοτήτων είναι το σοβαρότερο από όλες τις ελληνοτουρκικές διαφορές που αναφέρθηκαν, γιατί σ' αυτή την περίπτωση έχουμε να κάνουμε με ανθρώπινες ζωές και ανθρώπινο πόνο και όχι με το μοίρασμα θαλάσσιων οικοπέδων (αν και εγκυμονούν κι αυτά πολεμικούς κινδύνους).

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λοζάνης κάποιοι Ορθόδοξοι και κάποιοι Μουσουλμανικοί πληθυσμοί εξαιρέθηκαν από την εθνοκάθαρση του 1923. Όμως, τόσο σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης, όσο και με βάση την ερμηνεία τους από την Ελλάδα και την Τουρκία, η θέση στην οποία βρέθηκαν ήταν αυτή της καταπιεσμένης μειονότητας, η οποία -στα πλαίσια πάντοτε της αμοιβαιότητας της Συνθήκης- τους καθιστούσε όμηρους στα χέρια ενός εθνικού κράτους, εξαρχής εχθρικού

απέναντί τους.

Για την ελληνική πλευρά έχει γίνει κάτι σαν δόγμα πίστης η άποψη ότι η Συνθήκη της Λοζάνης αναγνωρίζει θρησκευτικές και όχι εθνικές μειονότητες. Ο ισχυρισμός αυτός αποτελεί στην πραγματικότητα μια εξαιρετικά κακόβουλη παρερμηνεία της Συνθήκης. Το κείμενο της Συνθήκης χρησιμοποιεί και τους δυο όρους – και τον θρησκευτικό (Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι) και τον εθνικό (Έλληνες, Τούρκοι), κατά βάση όμως τον θρησκευτικό. Αυτό φυσικά δεν έγινε επειδή υπήρχε η πρόθεση να προσδιοριστούν οι μειονότητες αυτές ως μη εθνικές, αλλά επειδή τόσο για τη μια πλευρά όσο και για την άλλη, το θρησκευτικό κριτήριο ήταν το μοναδικό με το οποίο μπορούσαν να προσδιορίσουν ποιος είναι Έλληνας και ποιος Τούρκος (πολλοί Χριστιανοί μιλούσαν μόνο τουρκικά, πολλοί Μουσουλμάνοι μιλούσαν μόνο Ελληνικά, ή άλλες γλώσσες). Δηλαδή και για τις δύο πλευρές το θρησκευτικό κριτήριο ταυτίζονταν με το εθνικό, προκειμένου να καθορίσουν ποιοι θα ανταλλαχτούν και ποιοι θα εξαιρεθούν. Έτσι λοιπόν και στα πλαίσια πάντοτε της αμοιβαιότητας, όταν η Ελληνική πλευρά ζήτησε να εξαιρεθεί από την ανταλλαγή ο χριστιανικός, ελληνικός πληθυσμός της Ισταμπούλ, προκειμένου να μην χάσει το Πατριαρχείο, η τουρκική πλευρά ζήτησε μια ανάλογη εξαίρεση. Γι' αυτό και για πάρα πολλά χρόνια, μετά τη σύναψη του συμφώνου της ελληνοτουρκικής φιλίας (1930) η ελληνική πλευρά δεν έθεσε ζήτημα αμφισβήτησης του εθνικού προσδιορισμού (Τούρκοι, τουρκικός) για τη μειονότητα. Μάλιστα τις δεκαετίες του '50 και του '60, υπήρξε ιδιαίτερη επιμονή από το ελληνικό κράτος να προβληθεί η εθνική τουρκική ταυτότητα της μειονότητας σε βάρος της μουσουλμανικής. Η πολιτική αυτή αποσκοπούσε στην αποτροπή οποιασδήποτε αξίωσης μπορούσε να υπάρξει από την πλευρά της Βουλγαρίας για την προστασία του Πομακικού πληθυσμού της μειονότητας (οι Πομάκοι είναι σλαβόφωνοι και επίσης πολυπληθέστερη μειονότητα Πομάκων υπάρχει και στη Βουλγαρία).

Το ότι η Συνθήκη της Λοζάνης αναφέρεται σε εθνικές μειονότητες γίνεται σαφές από το γεγονός ότι οι σχετικοί όροι αφορούν στις

προσπάθειες Ελλάδας και Τουρκίας να διαμορφώσουν εθνικά ομοιογενή κράτη. Οι μειονότητες έτσι εντάχθηκαν εξ αρχής ως ξένο σώμα στον υπό διαμόρφωση εθνικό κορμό, ενώ η κάθε χώρα, έγινε η χώρα αναφοράς της μειονότητας της άλλης χώρας. Στα πλαίσια αυτά εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή και οι Αλβανοί Μουσουλμάνοι της Ηπείρου (Τσάμηδες), για τους οποίους η Τουρκία αδιαφορούσε, ενδιαφερόταν όμως η Αλβανία (στην οποία επίσης υπήρχε ελληνική μειονότητα).

Οι δύο μειονότητες αντιμετωπίστηκαν από τις χώρες στις οποίες βρέθηκαν με σχετική ανοχή ή με σκληρότητα ανάλογα με τις σχέσεις που επικρατούσαν ανάμεσα στις δυο χώρες. Όταν εκδηλώθηκε ο μεταξύ τους ανταγωνισμός με επίκεντρο το κυπριακό, οι μειονότητες ήταν από τα βασικά θύματα αυτής της σύγκρουσης.

Όταν η Ελλάδα διεκδίκησε στον ΟΗΕ την προσάρτηση της Κύπρου το 1955, η τότε τουρκική κυβέρνηση (του Μεντερές) οργάνωσε ένα πογκρόμ εναντίον της ελληνικής μειονότητας της Ισταμπούλ. Και όταν λίγα χρόνια αργότερα η ελληνοκυπριακή ηγεσία, με τον Μακάριο επικεφαλής, κατήργησε τα άρθρα του Συντάγματος της Ζυρίχης που προστάτευαν τα δικαιώματα των Τουρκοκύπριων, οργανώνοντας ταυτόχρονα μια επίθεση εναντίον τους αναγκάζοντάς τους να καταφύγουν σε κλειστά γκέτο, η τουρκική κυβέρνηση απάντησε αφαιρώντας τις άδειες παραμονής από τους Έλληνες της Ισταμπούλ οι οποίοι δεν είχαν τουρκική ιθαγένεια (περισσότερα από 10.000 άτομα). Η εκδίωξη αυτών των ανθρώπων ακολουθήθηκε πολύ γρήγορα από τη φυγή του συνόλου σχεδόν της ελληνικής μειονότητας η οποία αριθμούσε περίπου 130.000 άτομα. Έφυγαν είτε από φόβο, είτε επειδή μεταξύ των εκδιωχθέντων υπήρχαν συγγενείς τους, είτε επειδή πολλοί από τους εκδιωχθέντες ήταν εργοδότες άλλων μελών της μειονότητας και οι τελευταίοι έμειναν χωρίς εργασία...

Η επίθεση του ελληνικού κράτους εναντίον της μειονότητας που μέχρι τότε αναγνώριζε ως τουρκική, ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του '60. Από τότε και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 το ελληνικό κράτος κατάφερε να αφαιρέσει την ιθαγένεια

από (τουλάχιστον) 40.000 άτομα της μειονότητας με αυθαίρετες αποφάσεις κρατικών υπαλλήλων (και όχι δικαστηρίων). Η πολιτική του όλη αυτή την περίοδο ήταν μια συστηματική προσπάθεια εκδίωξης της μειονότητας, ενώ η καταπίεση και η καταστολή συνεχίζεται μέχρι σήμερα και κωδικοποιείται μέσα από τη συστηματική καταπίεση του δικαιώματος της μειονότητας να αυτοπροσδιορίζεται ως τουρκική και να δηλώνει την τουρκική εθνική της συνείδηση.

Και οι δύο χώρες κατηγορούν η μία την άλλη ότι δεν σέβεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων, παραβιάζοντας τους όρους της Συνθήκης της Λοζάνης, αλλά η αλήθεια είναι ότι και οι δύο χώρες δεν σεβάστηκαν κανέναν από τους όρους της Συνθήκης που προσφέρει μια στοιχειώδη έστω προστασία στις μειονότητες. Και οι δύο κατήργησαν τα δικαιώματα των μειονοτήτων να διαχειρίζονται μόνες τους τις θρησκευτικές και εκπαιδευτικές τους υποθέσεις και καμιά από τις δυο χώρες δεν εφάρμοσε κανόνες ισοπολιτείας μεταξύ μειονοτικών και πλειονοτικών πληθυσμών.

VI. Εξαγωγείς εσωτερικών κρίσεων

Το πιο γνωστό ίσως σλόγκαν για τα «ελληνοτουρκικά», είναι ότι η Τουρκία συνηθίζει να «εξάγει» τις εσωτερικές τις κρίσεις, με τη μορφή «θερμών επεισοδίων» στο Αιγαίο. Αν αυτό όμως ισχύει για την Τουρκία, άλλο τόσο ισχύει και για την Ελλάδα. Δεν είναι απίθανο μέσα σε συνθήκες παρατεταμένης οικονομικής και πολιτικής κρίσης να επιχειρήσουν ο ελληνικός καπιταλισμός και οι κυβερνήσεις του να μετατρέψουν την κοινωνική δυσaréσκεια σε εθνικιστική έξαρση. Και πιο συγκριμένα, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ έχει δώσει αρκετά δείγματα ενός επιθετικού εθνικισμού και μάλιστα μέσα από τη ρητορική αλλά και τις συγκεκριμένες πολιτικές των αρμόδιων υπουργών (εθνικής άμυνας και εξωτερικών).

Όμως οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η κρίση του ελληνικού καπιταλισμού (και αντιστοίχως και του τουρκικού) δεν έχουν σχέση με το απλοϊκό σχήμα της «εξαγωγής της κρίσης». Οι

κίνδυνοι βρίσκονται στην ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των δύο ιμπεριαλιστικών κρατών σε μία περίοδο αναδιαμόρφωσης των ιμπεριαλιστικών στρατηγικών στην Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή· από την πλευρά του ελληνικού καπιταλισμού οι κίνδυνοι αυτοί προκύπτουν από την ανάγκη του να διατηρήσει και να αναβαθμίσει το ρόλο του στα ιμπεριαλιστικά δίκτυα συμμαχιών στα οποία είναι ενταγμένος (ΕΕ και ΝΑΤΟ). Η κρίση του ελληνικού καπιταλισμού δίνει σε αυτή τη στρατηγική του επιδίωξη έναν χαρακτήρα ακόμα πιο επιθετικό και επικίνδυνο.

Η χρεοκοπία της αμερικανικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή και οι αναταράξεις της Αραβικής Άνοιξης δημιούργησαν σοβαρά ρήγματα στην ιμπεριαλιστική συμμαχία των κρατών της περιοχής με τις ΗΠΑ. Οι παραδοσιακοί σύμμαχοι των ΗΠΑ φυσικά δεν «αλλάζουν στρατόπεδο», αλλά μέσα σ' αυτές της συνθήκες ανυπαρξίας μιας αξιόπιστης ιμπεριαλιστικής στρατηγικής των ΗΠΑ γύρω από την οποία θα μπορούσαν συγκροτηθούν τα ιδιαίτερα συμφέροντα και επιδιώξεις των περιφερειακών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, η κάθε μία από αυτές, από μόνη της ή σε συμμαχία με άλλες, επιδιώκει να επεξεργαστεί και να προωθήσει τους δικούς της σχεδιασμούς για την ιμπεριαλιστική σταθερότητα, με βάση τα δικά της συμφέροντα (ανταγωνιστικά προς τα συμφέροντα άλλων συμμάχων των ΗΠΑ) και να ενισχύσει τη «γεωστρατηγική» της θέση στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα.

Για την Ελλάδα αυτές οι ιμπεριαλιστικές φιλοδοξίες εκφράζονται μέσα από τη συμμαχία με το Ισραήλ, την Αίγυπτο και την Κύπρο. Πρόκειται για μια συμμαχία που επιδιώκει να παρουσιαστεί ως ο πιο σταθερός ιμπεριαλιστικός περιφερειακός πόλος, ο οποίος δεν έχει εμπλακεί στη δίνη της ιρακινοσυριακής κρίσης. Αυτός ο πόλος που έχει ως δύο ισχυρούς πυλώνες του το Ισραήλ και την Αίγυπτο, δυο χώρες οι οποίες αποτελούν υποδείγματα καταστολής λαϊκών κινημάτων και εξεγέρσεων, αξιώνει να αναγνωριστεί από τους ισχυρότερους συμμάχους του ως ο ιμπεριαλιστικός κυματοθραύστης των αναταράξεων που προκάλεσε στην περιοχή το κύμα της Αραβικής Άνοιξης. Ταυτόχρονα, οι καλές σχέσεις που έχουν και οι τέσσερις χώρες με τους βασικότερους ανταγωνιστές

του ευρωατλαντικού ιμπεριαλισμού – οι σχέσεις τους με τον ρωσικό ιμπεριαλισμό κυρίως, διαμορφώνουν τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες συγκλίσεων μεταξύ των αντίπαλων διεθνών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, συγκλίσεις που είναι χρήσιμες για τον ευρωατλαντικό ιμπεριαλισμό, τουλάχιστον για την περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Όμως αυτός ο ιμπεριαλιστικός άξονας Ισραήλ – Ελλάδα – Κύπρου – Αιγύπτου, είναι ταυτόχρονα και ένας σοβαρός ανταγωνιστής του τουρκικού ιμπεριαλισμού. Ένας από τους βασικούς στόχους αλλά και η εσωτερική δυναμική αυτής της συμμαχίας είναι να περιοριστεί ή και να αναχαιτιστεί η δράση και η παρουσία του τουρκικού ιμπεριαλισμού στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η ένταξη λοιπόν του ελληνικού καπιταλισμού σε αυτόν τον περιφερειακό ιμπεριαλιστικό άξονα δεν συνάδει με τις επαναλαμβανόμενες διαβεβαιώσεις των ειρηνικών προθέσεων του για την περιοχή. Η εξωτερική πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και την οποία επιχειρεί να αναβαθμίσει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, είναι αυτή που μπορεί να διαφανεί μέσα από τις δηλώσεις των πιο εθνικιστών από τους υπουργούς της – του Καμμένου και του Κοτζιά: χυδαία ιμπεριαλιστική και επιθετική.

VII. Αριστερά: ή με τη Λοζάνη ή με τους καταπιεσμένους

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να επισημάνουμε δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ότι, όπως είδαμε, η Ελλάδα έχει η ίδια αμφισβητήσει ή παραβιάσει διάφορους όρους της Συνθήκης της Λοζάνης επικαλούμενη ιδιαίτερες συνθήκες που επέβαλαν αυτή την επιλογή. Η επισήμανση αυτή έχει σημασία ως απάντηση στην εθνικιστική ρητορική σύμφωνα με την οποία η αμφισβήτηση\παραβίαση της Συνθήκης της Λοζάνης γίνεται πάντοτε και μόνο από την τουρκική πλευρά, στα πλαίσια της επεκτατικής πολιτικής της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας.

Το δεύτερο πράγμα που έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία, είναι η τοποθέτηση της αριστεράς και του κινήματος απέναντι στη

Συνθήκη της Λοζάνης. Τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και τα συμφέροντα των εργαζόμενων, της νεολαίας και των μειονοτήτων στην Ελλάδα και την Τουρκία όχι μόνο δεν προστατεύονται από τις συμφωνίες μεταξύ των καπιταλιστών τους, αλλά αντίθετα, απειλούνται συνεχώς από αυτές (από τη Συνθήκη της Λοζάνης, μέχρι τη Συμφωνία ΕΕ/Ελλάδας-Τουρκίας για τους πρόσφυγες). Άρα λοιπόν εμείς, και στις δυο χώρες, δεν έχουμε κανένα λόγο να υποστηρίξουμε τη Σύνθήκη της Λοζάνης:

Η Συνθήκη της Λοζάνης ήταν μια συμφωνία μεταξύ ιμπεριαλιστικών κρατών, με την οποία προσπάθησαν να διαμορφώσουν και να παγιώσουν συνθήκες ιμπεριαλιστικής σταθερότητας στην περιοχή.

Η Συνθήκη της Λοζάνης νομιμοποίησε διπλωματικά ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα που διαπράχτηκαν εκείνη την περίοδο: την εθνοκάθαρση σε Ελλάδα και Τουρκία, που ονομάστηκε «ανταλλαγή πληθυσμών». Για να κατανοηθεί η σημασία αυτής της «καινοτομίας», αξίζει να αναφερθεί, ότι αυτή την νομιμοποιημένη εθνοκάθαρση επικαλέστηκαν για να νομιμοποιήσουν δικές τους πρακτικές εθνοκάθαρσης και άλλοι μετέπειτα εθνικισμοί: το γερμανικό ναζιστικό κράτος για τις εθνοκαθάρσεις που έκανε στην Ευρώπη και το σιωνιστικό κράτος του Ισραήλ για την εθνοκάθαρση που διέπραξε και συνεχίζει να διαπράττει εναντίον των Παλαιστινίων.

Η Συνθήκη της Λοζάνης επίσης δεν αναγνώριζε το δικαίωμα του Κυπριακού λαού (Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων) στην ανεξαρτησία του από την αγγλική κατοχή.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λοζάνης ο Κουρδικός λαός δεν έχει ούτε αυτός δικαίωμα στην αυτοδιάθεση.

Από την άλλη πλευρά και οι δύο χώρες καταπίεσαν τις μειονότητες στο εσωτερικό τους, παραβλέποντας τους όρους της Συνθήκης, ενώ σε άλλα ζητήματα και οι δύο μπορούν επίσης να ισχυριστούν ότι η καταπίεση εναντίον των μειονοτήτων δεν είναι ενάντια στο γράμμα ή και στο πνεύμα της Συνθήκης της Λοζάνης.

Για όλους αυτούς τους λόγους η αριστερά και το λαϊκό κίνημα

και στις δύο πλευρές του Αιγαίου θα πρέπει να τοποθετείται καθαρά ενάντια στη Συνθήκη της Λοζάνης.

Βέβαια θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς, ότι ο ανταγωνισμός ανάμεσα σε δύο χώρες με αντικρουόμενα συμφέροντα, μπορεί πολύ εύκολα να εξελιχθεί σε πόλεμο εάν δεν περιορίζεται από διπλωματικές συμφωνίες... έστω και κακές. Μια γενική απάντηση σ' αυτή την ένσταση είναι ότι ποτέ κανένας πόλεμος δεν αποτράπηκε από διπλωματικές συμφωνίες, όταν έχουν διαμορφωθεί αντικειμενικοί όροι για την εκδήλωσή του, ανεξάρτητοι από τους όρους των διπλωματικών συμφωνιών.

Πιο συγκεκριμένα όμως, με τη Συνθήκη της Λοζάνης επιχειρήθηκε να προσδιοριστούν οι σχέσεις μεταξύ δύο καπιταλιστικών κρατών, τα οποία τότε (το 1923) βρισκόταν σε εντελώς διαφορετική κατάσταση από αυτήν που βρέθηκαν τριάντα χρόνια αργότερα και με εντελώς διαφορετικές στρατηγικές επιδιώξεις. Από αυτή την άποψη, η Συνθήκη της Λοζάνης μπορεί πολύ εύκολα να μετατραπεί σε εύληπτη αφορμή πολέμου αντί για παράγοντα αποτροπής του. Και τέλος πάντων, εάν και οι δύο καπιταλισμοί ή έστω και ο ένας από τους δύο επιλέξουν ή επιλέξει την πολεμική σύγκρουση, η Συνθήκη της Λοζάνης δεν θα έχει καμιά σημασία.

Άρα λοιπόν πώς μπορούμε εμείς να δούμε το πρόβλημα του πολέμου και να το αντιμετωπίσουμε;

Κατά την περίοδο πριν από τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος του 2015 πολλοί άνθρωποι οι οποίοι ήταν αποφασισμένοι και αποφασισμένες να μην υποχωρήσουν στην επίθεση που δέχτηκαν από τους έλληνες καπιταλιστές και τους διεθνείς τους συμμάχους, εξέφραζαν συχνά έναν φόβο, ο οποίος συνήθως αντιμετωπιζόταν με συγκατάβαση από την αριστερά: *εάν έρθουμε σε ρήξη με την ΕΕ δεν υπάρχει κίνδυνος να δεχτούμε τουρκική επίθεση; Ο φόβος αυτός, παρ' όλο που εκφραζόταν με μια φρασεολογία δανεισμένη από την εθνικιστική ρητορική, ήταν εντούτοις πραγματικός και αντανakλούσε μια αυξανόμενη κατανόηση της σημασίας που θα μπορούσε να έχει μία ρήξη με την ΕΕ, επιβεβλημένη από τις λαϊκές μάζες που αρχίζουν να κινητοποιούνται συλλογικά και*

ριζοσπαστικά. Θα μπορούσαμε λοιπόν να επαναδιατυπώσουμε αυτή την ανησυχία ως εξής:

Εάν σε μία από τις δύο χώρες (είτε στην Ελλάδα είτε στην Τουρκία) υπάρξει επαναστατική ανατροπή της καπιταλιστικής εξουσίας και οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις αποφασίσουν να επέμβουν για να αποκαταστήσουν την κυριαρχία της αστικής τάξης, τότε ή άλλη χώρα (και πάλι είτε η Ελλάδα είτε η Τουρκία) θα είναι ή θα επιδιώξει να είναι η εμπροσθοφυλακή αυτής της αντεπαναστατικής επέμβασης εναντίον του επαναστατημένου λαού. Η φύση του ανταγωνισμού ανάμεσα στους δύο περιφερειακούς ιμπεριαλισμούς επιβάλλει, σε μια τέτοια περίπτωση, να επιδιώξουν να αναδειχτούν σε ισχυρό βραχίονα της ιμπεριαλιστικής/αντεπαναστατικής σταθερότητας, συντρίβοντας το επαναστατικό κίνημα και θέτοντας την αντίπαλη αστική τάξη σε μία κατάσταση στην οποία η διάσωσή της θα εξαρτάται από τον χθεσινό (και φυσικά και αυριανό) εχθρό της.

Εμείς λοιπόν, η αριστερά και το λαϊκό κίνημα και στις δυο χώρες, αυτό που θα πρέπει να προτάξουμε είναι μια επίμονη και συνεπής διεθνιστική στάση: σύγκρουση με τις ιμπεριαλιστικές πολιτικές των «δικών μας» αστικών τάξεων και αμφισβήτηση της λογικής των «εθνικών δικαιωμάτων» (των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων των αστικών τάξεων). Αλληλεγγύη και υποστήριξη των κινημάτων και των αγώνων στις δύο χώρες. Μια συστηματική προσπάθεια επικοινωνίας μεταξύ των κινημάτων και των κινηματικών συλλογικοτήτων της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Εάν οι αστικές «μας» τάξεις είναι έτοιμες να πνίξουν τους νέους των δύο χωρών στο αίμα μιας αλληλοσφαγής, για να κριθεί ποια απ' τις δύο χώρες θα αναδειχτεί στον βασικό συνεργάτη των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, η νεολαία και το εργατικό κίνημα σε Ελλάδα και Τουρκία θα πρέπει να προετοιμάζονται για να μετατρέψουν αυτή την απειλή σε ένα μαζικό κίνημα ανατροπής της καπιταλιστικής εξουσίας.

Πηγή: <https://www.elaliberta.gr>